

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน

ดนตรี

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

ม.๕

แจกฟรี
เฉพาะครูผู้สอน

คู่มือครู อจท.

ใช้ประกอบการสอนคู่กับหนังสือเรียน

เพิ่ม

วิธีการสอนเพื่อผลลัพธ์สัมฤทธิ์
ผ่านกระบวนการเรียนรู้ 5Es

เพิ่ม

ข้อสอบเน้นการคิดเพื่อพัฒนา
การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

เพิ่ม

กิจกรรมสร้างเสริมทักษะ
การเรียนรู้ตามศักยภาพผู้เรียน

ใหม่

กิจกรรมบูรณาการทักษะชีวิต
และการทำงานตามแนวคิด
เศรษฐกิจพอเพียง

พร้อม

กิจกรรมเสริมสร้างประสบการณ์
การเรียนรู้สู่อาเซียน

อักษรร

๐ สำราญ คำมอ ๐ สุดใจ ทศพร ๐ ณรงค์ชัย ปิฎกฤษณ์ ๐ มณฑา ทิมทอง ๐ ชนินทร์ พุ่มศิริ

▲ ภาพปกนี้มีขนาดเท่ากับหนังสือเรียนฉบับจริงของนักเรียน

ดนตรี

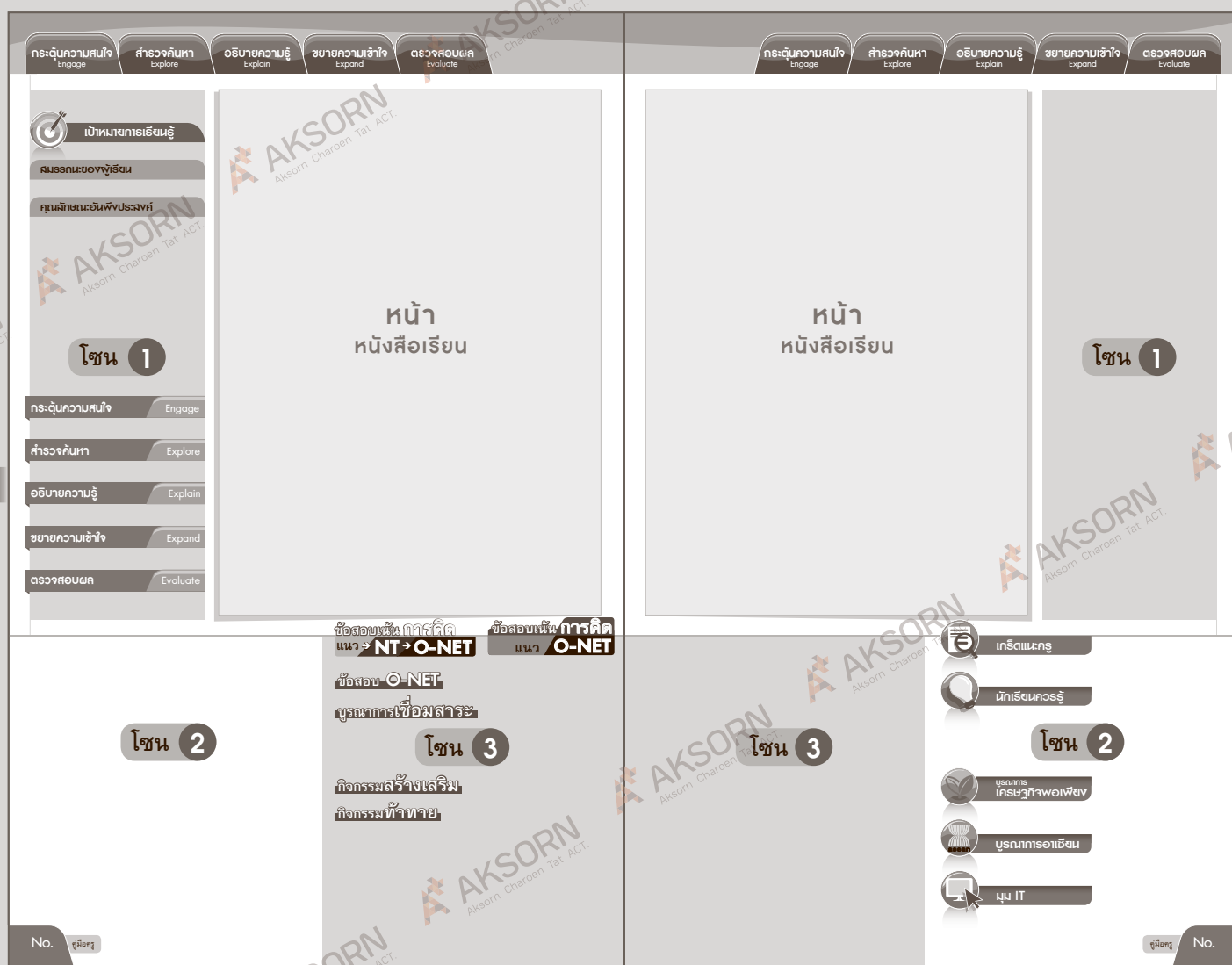
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ฟรี!
สำหรับครู

ลักษณะเด่น

คู่มือครู Version ใหม่

ขยายพื้นที่รูปเล่มใหญ่ขึ้นกว่าเดิม จัดแบ่งพื้นที่ออกเป็นโซน
เพื่อค้นหาข้อมูลได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว และดูเป็นระเบียบ

โซน 1 ขั้นตอนการสอนแบบ 5Es

เพื่อให้ครูเตรียมจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยแนะนำขั้นตอนการสอนและการจัดกิจกรรมแบบ 5Es อย่างละเอียด เพื่อให้นักเรียนบรรลุตามตัวชี้วัด

โซน 2 ช่วยครูเตรียมสอน

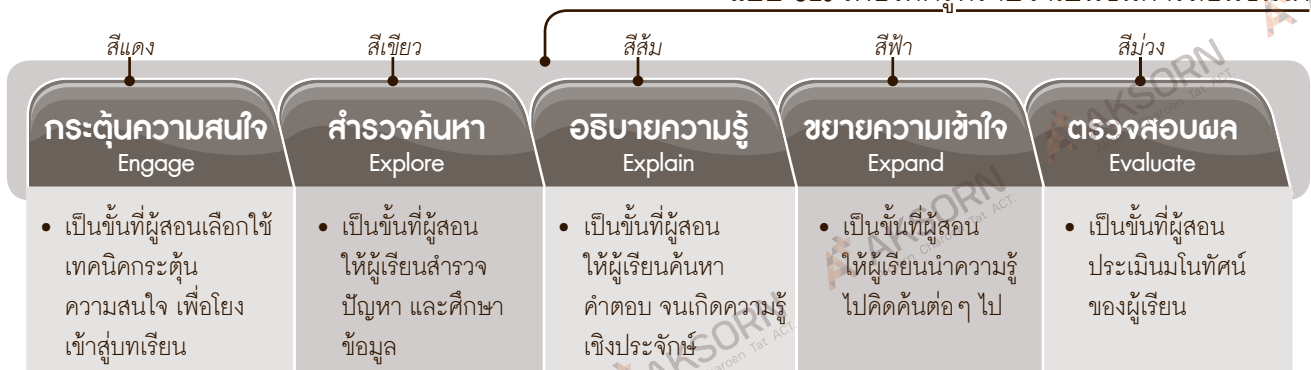
เพื่อช่วยลดภาระครูผู้สอน โดยแนะนำเกร็ดความรู้สำหรับครู ความรู้เสริมสำหรับนักเรียน รวมทั้งบูรณาการความรู้สู่อาชีพ กิจกรรมบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง และมุม IT

โซน 3 ช่วยครูเตรียมนักเรียน

เพื่อให้ครูสะดวกต่อการจัดกิจกรรม โดยแนะนำกิจกรรมบูรณาการเชื่อมโยงระหว่างสาระหรือกลุ่มสาระการเรียนรู้ วิชา กิจกรรมสร้างเสริม กิจกรรมท้าทาย รวมถึงเนื้อหาที่เคยออกข้อสอบ O-NET แนวข้อสอบ NT/O-NET ที่เน้นการคิด พร้อมเฉลยและคำอธิบายอย่างละเอียด

1. แบบสื่ 5Es

แบบสื่แสดงขั้นตอนการสอนและการจัดกิจกรรมแบบ 5Es เพื่อให้ครูทราบว่าป็นขั้นตอนการสอนขั้นใด

2. สัญลักษณ์

สัญลักษณ์	วัตถุประสงค์	สัญลักษณ์	วัตถุประสงค์
	• แสดงเป้าหมายการเรียนรู้ที่นักเรียนต้องบรรลุตามตัวชี้วัด ตลอดจนสมรรถนะที่จะต้องมี และคุณลักษณะที่พึงเกิดขึ้นกับนักเรียน		• ชี้แนะเนื้อหาที่เคยออกข้อสอบ O-NET โดยยกตัวอย่างข้อสอบพร้อมวิเคราะห์คำตอบอย่างละเอียด
	• แสดงร่องรอยหลักฐานตามภาระงานที่ครูมอบหมาย เพื่อแสดงผลการเรียนรู้ตามตัวชี้วัด		• เป็นตัวอย่างข้อสอบที่มุ่งเน้นการคิดและเป็นแนวข้อสอบ NT/O-NET ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีทั้งปรนัย - อัตนัย พร้อมเฉลยอย่างละเอียด
	• แทรกความรู้เสริมสำหรับครู ข้อเสนอแนะข้อควรระวัง ข้อสังเกต แนวทางการจัดกิจกรรมและอื่นๆ เพื่อประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน		• เป็นตัวอย่างข้อสอบที่มุ่งเน้นการคิดและเป็นแนวข้อสอบ O-NET ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีทั้งปรนัย - อัตนัย พร้อมเฉลยอย่างละเอียด
	• ขยายความรู้เพิ่มเติมจากเนื้อหา เพื่อให้ครูนำไปใช้อธิบายเพิ่มเติมให้นักเรียนได้มีความรู้มากขึ้น		• แนะนำแนวทางการจัดกิจกรรมเชื่อมกับสาระหรือกลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับชั้น หรือวิชาอื่นที่เกี่ยวข้อง
	• กิจกรรมเสริมสร้างพฤติกรรมและปลูกฝังค่านิยมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง		• แนะนำแนวทางการจัดกิจกรรมซ่อมเสริมสำหรับนักเรียนที่ควรได้รับการพัฒนาการเรียนรู้
	• ความรู้หรือกิจกรรมเสริม ให้ครูนำไปใช้เตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนก่อนเข้าสู่ประชาคมอาเซียนใน พ.ศ. 2558 โดยบูรณาการกับวิชาที่กำลังเรียน		• แนะนำแนวทางการจัดกิจกรรมต่อยอดสำหรับนักเรียนที่เรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว และต้องการท้าทายความสามารถในระดับที่สูงขึ้น
	• แนะนำแหล่งค้นคว้าจากเว็บไซต์ เพื่อให้ครูและนักเรียนได้เข้าถึงข้อมูลความรู้ที่หลากหลาย ทั้งไทยและต่างประเทศ		

ขั้นตอนการสอนที่สัมพันธ์กับขั้นตอนการคิดและการทำงานทางสมองของผู้เรียนที่นิยมใช้อย่างแพร่หลาย คือ วัฏจักรการเรียนรู้ 5Es ซึ่งผู้จัดทำคู่มือครูได้นำมาใช้เป็นแนวทางออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละหน่วยตามลำดับขั้นตอนการเรียนรู้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 กระตุ้นความสนใจ (Engage)

เป็นขั้นที่ผู้สอนนำเข้าสู่บทเรียน เพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนด้วยเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่น่าสนใจโดยใช้เทคนิควิธีการและคำถามทบทวนความรู้หรือประสบการณ์เดิมของผู้เรียน เพื่อเชื่อมโยงผู้เรียนเข้าสู่ความรู้ของบทเรียนใหม่ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถสรุปความสำคัญข้อและสาระการเรียนรู้ของบทเรียนได้ จึงเป็นขั้นตอนการสอนที่สำคัญ เพราะเป็นการเตรียมความพร้อมและสร้างแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้แก่ผู้เรียน

ขั้นที่ 2 สำรวจค้นหา (Explore)

เป็นขั้นที่ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนลงมือศึกษา สังเกต หรือร่วมมือกันสำรวจ เพื่อให้เห็นขอบข่ายของประเด็นหรือปัญหา รวมถึงวิธีการศึกษาค้นคว้า การรวบรวมข้อมูลความรู้ที่จะนำไปสู่การสร้างความรู้ความเข้าใจประเด็นหรือปัญหานั้นๆ เมื่อผู้เรียนทำความเข้าใจในประเด็นหรือปัญหาที่จะศึกษาค้นคว้าอย่างถ่องแท้แล้ว ก็ลงมือปฏิบัติเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลความรู้ ตรวจสอบตรวจสอบ โดยวิธีการต่างๆ เช่น สัมภาษณ์ ทดลอง อ่านค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร แหล่งข้อมูลต่างๆ จนได้ข้อมูลความรู้ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นหรือปัญหาที่ศึกษา

ขั้นที่ 3 อธิบายความรู้ (Explain)

เป็นขั้นที่ผู้สอนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน เช่น ให้การแนะนำ ตั้งคำถามกระตุ้นให้คิด เพื่อให้ผู้เรียนค้นหาคำตอบ และนำข้อมูลความรู้จากการศึกษาค้นคว้าในขั้นที่ 2 มาวิเคราะห์ สรุปผล และนำเสนอผลที่ได้ศึกษาค้นคว้ามาในรูปแบบสารสนเทศต่างๆ เช่น เขียนแผนภูมิ ผังมโนทัศน์ เขียนความเรียง เขียนรายงาน เป็นต้น ในขั้นตอนนี้ฝึกให้ผู้เรียนใช้สมองคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์อย่างเป็นระบบ

ขั้นที่ 4 ขยายความเข้าใจ (Expand)

เป็นขั้นที่ผู้สอนเลือกใช้เทคนิควิธีสอนต่างๆ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้ที่เกิดขึ้นไปคิดค้นสืบค้นต่อๆ ไป เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้และการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ระดมสมองเพื่อคิดสร้างสรรค์ร่วมกัน ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่สร้างขึ้นใหม่ไปเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมโดยนำข้อสรุปที่ได้ไปใช้อธิบายเหตุการณ์ต่างๆ หรือนำไปปฏิบัติในสถานการณ์ใหม่ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของตนเอง เพื่อขยายความรู้ความเข้าใจให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ในขั้นตอนนี้ฝึกสมองของผู้เรียนให้สามารถคิดริเริ่มสร้างสรรค์อย่างมีคุณภาพ เสริมสร้างวิสัยทัศน์ให้กว้างไกลออกไป

ขั้นที่ 5 ตรวจสอบผล (Evaluate)

เป็นขั้นที่ผู้สอนประเมินมโนทัศน์ของผู้เรียน โดยตรวจสอบจากความคิดที่เปลี่ยนไปและความคิดรวบยอดที่เกิดขึ้นใหม่ ตรวจสอบทักษะ กระบวนการปฏิบัติ การแก้ปัญหา การตอบคำถามรวบยอด หรือการเคารพความคิดหรือยอมรับเหตุผลของคนอื่น เพื่อการสร้างสรรค์ความรู้ร่วมกัน ผู้เรียนสามารถประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง เพื่อสรุปผลว่ามีความรู้อะไรเพิ่มขึ้นมาบ้าง เกิดความเข้าใจมากขึ้นเพียงใด และจะนำความรู้เหล่านั้นไปประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้เรื่องอื่นๆ หรือในชีวิตประจำวันได้อย่างไร ผู้เรียนจะเกิดเจตคติและเห็นคุณค่าของตนเองจากผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่มีความสุขอย่างแท้จริง

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นตอนวัฏจักรการเรียนรู้ 5Es จึงเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างแท้จริง เพราะส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามขั้นตอนของกระบวนการสร้างความรู้ด้วยตนเอง และฝึกฝนให้ใช้กระบวนการคิดและกระบวนการกลุ่มอย่างชำนาญ ก่อให้เกิดทักษะชีวิต ทักษะการทำงาน และทักษะการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อการยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ตามเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552-2561) ทุกประการ

คำอธิบายรายวิชา

รายวิชา ดนตรี
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
รหัสวิชา ศ.....

กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ
ภาคเรียนที่.....
เวลา 40 ชั่วโมง/ปี

เสริม
4

ศึกษา เปรียบเทียบการจัดวงดนตรี รูปแบบของบทเพลงที่บรรเลงโดยวงดนตรีแต่ละประเภท จำแนกประเภทและรูปแบบของวงดนตรีไทยและวงดนตรีสากล เข้าใจอิทธิพลของวัฒนธรรมต่อการสร้างสรรค์งานดนตรี โดยใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์เพื่ออธิบายเหตุผล หรือปัจจัยที่คนแต่ละวัฒนธรรมสร้างสรรค์งานดนตรีแตกต่างกัน

ฝึกปฏิบัติการอ่าน เขียน โน้ตดนตรีไทยและสากลในอัตราจังหวะต่างๆ มีทักษะในการร้องเพลงหรือบรรเลงดนตรีเดี่ยวและรวมวง โดยเน้นเทคนิคการแสดงออกและคุณภาพของการแสดง สร้างเกณฑ์สำหรับประเมินคุณภาพการประพันธ์และการเล่นดนตรีของตนเองและผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม เปรียบเทียบอารมณ์และความรู้สึกที่ได้รับจากงานดนตรีที่มาจากวัฒนธรรมต่างกัน มีทักษะในการนำดนตรีไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในงานอื่นๆ ได้อย่างเหมาะสมและเห็นคุณค่า

วิเคราะห์รูปแบบของดนตรีไทยและดนตรีสากลในยุคสมัยต่างๆ พร้อมทั้งศึกษาและวิเคราะห์สถานะทางสังคมของดนตรี เพื่อเปรียบเทียบลักษณะเด่นของดนตรีในวัฒนธรรมต่างๆ

ศึกษา วิเคราะห์บทบาทของดนตรีในการสะท้อนแนวความคิด ค่านิยมและความเชื่อที่เปลี่ยนแปลงของคนในสังคม โดยใช้กระบวนการอภิปรายในการนำเสนอแนวทางและวิธีการในการส่งเสริมและอนุรักษ์ เพื่อให้ตระหนักและเห็นคุณค่าของดนตรีในฐานะมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ

ตัวชี้วัด						
ศ 2.1	ม.4-6/2	ม.4-6/3	ม.4-6/4	ม.4-6/5	ม.4-6/6	ม.4-6/8
ศ 2.2	ม.4-6/2	ม.4-6/3	ม.4-6/4			
รวม 9 ตัวชี้วัด						

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน

ดนตรี ม.๕

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ผู้เรียบเรียง

รศ. สำเร็จ คำโหมง

นายสุดใจ ทศพร

รศ. ดร. ณรงค์ชัย ปิฎกรัษต์

ผศ. มณฑา กิมทอง

นายชนินทร์ พุ่มศิริ

ผู้ตรวจ

ผศ. เดชนี คงอิม

ผศ. อนรรฆ จรรย์ยานนท์

นายโฆษิต มั่นคงหัตถ์

บรรณาธิการ

ดร. มนัส แก้วบุชา

นายสมเกียรติ ภูระหงษ์

รหัสสินค้า ๓๕๑๕๐๐๒

อักษรร

www.aksorn.com

จัดพิมพ์และจำหน่ายทั่วประเทศโดย

บริษัท อักษรเจริญทัศน์ อจก. จำกัด

142 ถนนตะนาว เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200

โทร./แฟกซ์: 0 2622 2999 (อัตโนมัติ 20 คู่สาย)

พิมพ์ที่: บริษัท ไทยรับเล้า จำกัด โทร. 0 2903 9101-6

คำแนะนำในการใช้หนังสือเรียน

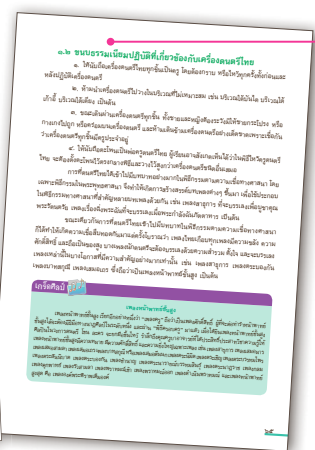
หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ดนตรีเล่มนี้ สร้างขึ้นเพื่อให้เป็นสื่อสำหรับใช้ประกอบการเรียนการสอนในรายวิชาพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ โดยเนื้อหาตรงตามสาระการเรียนรู้แกนกลางขั้นพื้นฐาน อ่านทำความเข้าใจง่าย ให้ทั้งความรู้และช่วยพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรและตัวชี้วัด เนื้อหาสาระแบ่งออกเป็นหน่วยการเรียนรู้ตามโครงสร้างรายวิชา สะดวกแก่การจัดการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผล พร้อมเสริมองค์ประกอบอื่นๆ ที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

จัดกลุ่มเนื้อหาเป็นหน่วยการเรียนรู้ สะดวกแก่การจัดการเรียนการสอน

เกริ่นนำเพื่อให้เข้าใจถึงสาระสำคัญในหน่วยที่จะเรียน

เนื้อหาตรงตามสาระการเรียนรู้แกนกลาง ให้ความรู้และเอื้อต่อการนำไปใช้สอนเพื่อให้บรรลุตัวชี้วัด และสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์

เกร็ดศิลป์เพิ่มเติมจากเนื้อหา มีแทรกเป็นระยะๆ

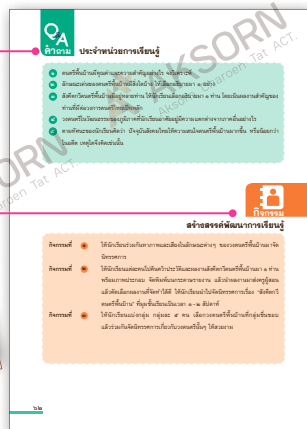
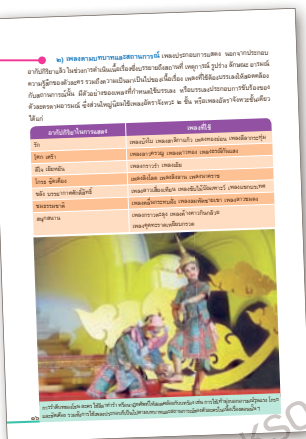

ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง ตามที่หลักสูตรกำหนด เพื่อให้ทราบถึงเป้าหมายในการศึกษา

Design หน้าแบบใหม่ สวยงาม พิมพ์ ๔ สี ตลอดเล่ม ช่วยให้อ่านทำความเข้าใจได้ง่าย

เสริมสาระจากเนื้อหานอกเหนือจากที่มีในสาระการเรียนรู้แกนกลาง เพื่อเพิ่มทุนและขยายพรมแดนความรู้ให้กว้างขวางออกไป

คำถามประจำหน่วยการเรียนรู้และกิจกรรมสร้างสรรค์พัฒนาการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพบรรลุมาตรฐานและตัวชี้วัด

สารบัญ

หน่วยการเรียนรู้ที่

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับดนตรีไทย

๑-๒๔

- คุณค่าและความงามของดนตรีไทย
- ดนตรีไทยกับการประยุกต์ใช้
- ประเภทของเพลงไทย
- ศัพท์ลัทธิในดนตรีไทย
- ลัทธิคีตไทย

๒

๖

๑๓

๑๘

๒๐

หน่วยการเรียนรู้ที่

ดนตรีพื้นบ้านของไทย

๒๕-๖๒

- ความสำคัญและลักษณะของดนตรีพื้นบ้าน
- ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์ดนตรีพื้นบ้าน
- ลักษณะของวงดนตรีพื้นบ้านในภาคต่างๆ ของประเทศไทย
- เปรียบเทียบลักษณะเด่นของดนตรีพื้นบ้าน ในภูมิภาคต่างๆ
- ลัทธิคีตพื้นบ้าน

๒๖

๒๘

๓๐

๔๙

๕๑

หน่วยการเรียนรู้ที่

การปฏิบัติดนตรีไทย

๖๓-๘๒

- ขนบธรรมเนียมปฏิบัติของดนตรีไทย
- รูปแบบการบรรเลงดนตรีไทย
- หลักการปฏิบัติเครื่องดนตรีไทย : ระนาดเอก
- รูปแบบการขับร้องเพลงไทย
- เกณฑ์ในการประเมินคุณภาพผลงานดนตรีไทย

๖๔

๖๖

๖๗

๗๒

๗๘

หน่วยการเรียนรู้ที่

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับดนตรีสากล

๘๓-๑๐๒

- คุณค่าและความงามของดนตรีสากล
- ดนตรีสากลกับการประยุกต์ใช้
- ประเภทของเพลงสากล
- ศัพท์สังคีตในดนตรีสากล
- สังคีตกวีดนตรีสากล

๘๔

๙๐

๙๓

๙๗

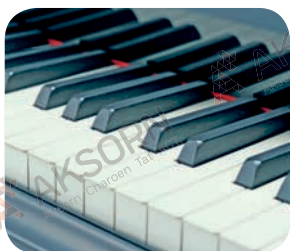
๑๐๐

หน่วยการเรียนรู้ที่

การปฏิบัติดนตรีสากล

๑๐๓-๑๒๓

- เครื่องหมายและสัญลักษณ์ทางดนตรีสากล
- หลักปฏิบัติเครื่องดนตรีสากล
- การบรรเลงรวมวง

๑๐๔

๑๐๙

๑๑๘

บรรณานุกรม

๑๒๔

ดนตรีเป็นศิลปะแขนงหนึ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น โดยใช้เสียงเป็นสื่อในการถ่ายทอดออกมาเป็นทำนองและอารมณ์ของเพลงที่ดำเนินไปตามจินตนาการของนักประพันธ์เพลง ดนตรีมีคุณค่าต่อมนุษย์ในการปรุงแต่งชีวิตให้มีความสุข เป็นสื่อเสริมแต่งให้กิจกรรมทาง ประเพณีและวัฒนธรรมของมนุษย์ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ดนตรีไทยเป็นมรดกทาง ศิลปวัฒนธรรมของคนไทย มีคุณค่าและความงามที่บ่งบอกถึงความเป็นไทย ช่วยเสริมสร้าง ความแข็งแกร่งให้กับวิถีชีวิตไทย มีผลต่อการสร้างสรรค์วัฒนธรรมไทยมาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน ขณะเดียวกันก็มีบทบาทในการช่วยสะท้อนค่านิยมและความเชื่อของ ผู้คนในสังคมไว้ในงานดนตรีอีกด้วย

หน่วยการเรียนรู้

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับดนตรีไทย

ตัวชี้วัด

- นำดนตรีไปประยุกต์ใช้ในงานอื่นๆ ศ ๒.๑ ม.๔-๖/๔
- วิเคราะห์สถานะทางสังคมของนักดนตรีในวัฒนธรรมต่างๆ ศ ๒.๒ ม.๔-๖/๒

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

- ดนตรีกับการผ่อนคลาย
- ดนตรีกับการพัฒนามนุษย์
- ดนตรีกับการประชาสัมพันธ์
- ดนตรีกับการบำบัดรักษา
- ดนตรีกับธุรกิจ
- ดนตรีกับการศึกษา
- ประวัติสังคีต

เป้าหมายการเรียนรู้

- นำดนตรีไปประยุกต์ใช้ในงานอื่นๆ
- วิเคราะห์สถานะทางสังคมของนักดนตรี ในวัฒนธรรมต่างๆ

สมรรถนะของผู้เรียน

- ความสามารถในการสื่อสาร
- ความสามารถในการคิด
- ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

- มีวินัย
- ใฝ่เรียนรู้
- มุ่งมั่นในการทำงาน
- รักความเป็นไทย

กระตุ้นความสนใจ

Engage

ครูเปิดซีดี หรือวีดีโอการบรรเลงดนตรีไทยให้นักเรียนฟัง จากนั้นครูถามนักเรียนว่า

- นักเรียนเกิดความรู้สึกอย่างไรเมื่อได้ฟังการบรรเลงดนตรีไทย (แนวตอบ นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ)
- นักเรียนชอบฟังเพลงประเภทนี้หรือไม่อย่างไร (แนวตอบ นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ)

เกร็ดแฉะครู

การเรียนการสอนในหน่วยการเรียนรู้นี้ ครูควรอธิบายความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับ ดนตรีไทยให้นักเรียนฟังว่า ดนตรีไทยเป็นงานที่สร้างสรรค์ขึ้นจากฝีมือและความคิด สร้างสรรค์ของมนุษย์ มีเป้าหมายในการนำมาใช้เพื่อประกอบกิจกรรมต่างๆ ทั้งในด้านของความเชื่อ พิธีกรรม ประกอบการแสดง และการละเล่น เพื่อสร้างความบันเทิงเริงรมย์ ความสำคัญของดนตรีที่มีต่อจิตใจของคนแต่ละคน นับเป็นสื่อเชื่อมโยงในการผสมผสานความรัก ความสามัคคีระหว่างกลุ่มคนในสังคม นอกจากนี้ ดนตรียังสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับงานอื่นๆ ได้อีก ได้แก่ ดนตรีกับการผ่อนคลาย ดนตรีกับการพัฒนามนุษย์ ดนตรีกับการประชาสัมพันธ์ ดนตรีกับการบำบัดรักษา ดนตรีกับธุรกิจ และดนตรีกับการศึกษา ดังนั้น ดนตรีจึงเปรียบเสมือนมรดกทางศิลปวัฒนธรรมของชาติอีกแขนงหนึ่งที่ปราชญ์ทางด้านดนตรีไทยได้สร้างสรรค์ไว้ โดยมีการสืบทอดและพัฒนาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

กระตุ้นความสนใจ

Engage

ครูเปิดซีดี หรือดีวีดีการแสดงดนตรีไทย
ให้นักเรียนชม จากนั้นครูถามนักเรียนว่า

- นักเรียนสามารถมองเห็นคุณค่า
และความงามของดนตรีไทยได้จากสิ่งใด
(แนวตอบ สามารถมองเห็นคุณค่าและความ
งามของดนตรีไทยได้จากสิ่งที่ปรากฏอยู่
ในกิจกรรมทางสังคมไทย ได้แก่ ดนตรี
ที่เกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์ ศาสนา
และกิจกรรมทั่วไป)

สำรวจค้นหา

Explore

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม ให้นักเรียน
ศึกษา ค้นคว้า หาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณค่า
และความงามของดนตรีไทย จากแหล่งการเรียนรู้
ต่างๆ เช่น หนังสือเรียน ห้องสมุด อินเทอร์เน็ต
 เป็นต้น ในหัวข้อที่ครูกำหนดให้ ดังต่อไปนี้

- กลุ่มที่ 1 คุณค่าและความงามของดนตรีไทย
ที่ปรากฏอยู่ในกิจกรรมทางสังคมไทย
- กลุ่มที่ 2 คุณค่าและความงามของดนตรีไทย
ที่แสดงออกถึงวัฒนธรรมของไทย
- กลุ่มที่ 3 การเข้าถึงคุณค่าและความงาม
ของดนตรีไทย

จัดทำเป็นรายงาน นำส่งครูผู้สอน เตรียมพร้อม
นำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

อธิบายความรู้

Explain

ครูสุ่มนักเรียน 2-3 คน ให้ตอบคำถาม
ดังต่อไปนี้

- เสียงดนตรีช่วยกล่อมเกลาคิดใจของมนุษย์
ได้อย่างไร
(แนวตอบ นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็น
ได้อย่างอิสระ)

๑. คุณค่าและความงามของดนตรีไทย

มนุษย์ได้สร้างสรรค์ดนตรีขึ้นจากภูมิปัญญาและจินตนาการ เพื่อนำมาปรุงแต่งความสมบูรณ์
ในจิตใจ ซึ่งมีผลต่อร่างกาย อารมณ์ และสังคม ดังนั้น ดนตรีจึงมีคุณค่าและความงามทั้งในระดับ
บุคคล กลุ่มชน รวมไปถึงระดับประเทศ

ดนตรีไทยเป็นศิลปะที่บ่งบอกถึงความเป็นชาติ คุณค่า และความงามของดนตรีไทยสามารถ
พิจารณาได้จากบทเพลงที่นักประพันธ์เพลงประพันธ์ขึ้น มีท่วงทำนองตามโครงสร้างของระบบเสียง
เนื้อร้องที่ร้อยเรียงกันอย่างสละสลวย มีนักดนตรีทำหน้าที่ถ่ายทอดบทเพลง โดยใช้ระบบวิธีบรรเลง
เครื่องดนตรีที่มีความหลากหลาย มีวิธีขับร้องที่กลมกลืนกัน และมีเครื่องดนตรีซึ่งมีรูปแบบเฉพาะ
สวยงามได้สัดส่วน

๑.๑ คุณค่าและความงามของดนตรีไทยที่ปรากฏอยู่ในกิจกรรม ทางสังคมไทย

คุณค่าและความงามของดนตรีไทยปรากฏอยู่ในกิจกรรมทางสังคมไทย ดังนี้

๑) คุณค่าและความงามของดนตรีไทยเกี่ยวกับพระราชพิธี ดนตรีเกี่ยวกับ
พระราชพิธี เช่น วงปี่พาทย์ ใช้บรรเลงในงานที่พระมหากษัตริย์เสด็จทรงบำเพ็ญพระราชกุศล
วงกลองแขก ใช้บรรเลงในกระบวนพยุหยาตราทางชลมารค เช่นเดียวกับการเห่เรือที่มีศิลปินเห่
ในกระบวนพยุหยาตราทางชลมารค วงขับไม้ใช้บรรเลงในพระราชพิธีขึ้นพระอู่ของพระราชโอรส

วงปี่พาทย์มโหรี เป็นเครื่องดนตรีไทยที่ใช้บรรเลง
ในงานพระราชพิธีเกี่ยวกับพระบรมศพและพระศพ

และพระราชธิดา การประโคมวงปี่พาทย์นางหงส์
ในงานพระเมรุ เป็นต้น ดนตรีไทยในงาน
พระราชพิธีได้แสดงคุณค่าและความงามของ
วงดนตรีและเสียงเพลงที่สอดคล้องกับกิจกรรม
แบบแผนและระเบียบวิธีการบรรเลง ตลอดจน
เสียงเพลงที่ปรากฏขึ้นนั้นได้สร้างความสมบูรณ์
ให้แก่งานอย่างงดงาม

๒) คุณค่าและความงามของ
ดนตรีไทยเกี่ยวกับศาสนา ดนตรีเกี่ยวกับ
ศาสนา โดยเฉพาะศาสนาที่เป็นมูลฐานให้
เกิดประเพณีต่างๆ ของไทยมาตั้งแต่อดีต คือ
ศาสนาพราหมณ์และพระพุทธศาสนา ดนตรี
ที่เกี่ยวข้องกับศาสนาพราหมณ์ส่วนใหญ่แล้ว

๒

เกร็ดแถมครู

ครูควรเปิดซีดี หรือดีวีดี หรือสื่ออินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับการบรรเลงดนตรีในงาน
พระราชพิธีของพระมหากษัตริย์ให้นักเรียนชม จากนั้นครูอธิบายความรู้เพิ่มเติม
เกี่ยวกับคุณค่าและความงามของดนตรีไทยที่เกี่ยวกับงานพระราชพิธีว่า ดนตรีไทย
ในงานพระราชพิธีได้แสดงให้เห็นถึงคุณค่าและความงามของดนตรี เสียงเพลง
ที่สอดคล้องกับกิจกรรม ระเบียบแบบแผน วิธีการบรรเลง ตลอดจนเสียงเพลง
ที่ปรากฏขึ้นนั้น ได้สร้างความสมบูรณ์ให้แก่งานอย่างสมพระเกียรติ

นักเรียนควรรู้

- ๑) กลองแขก เป็นกลองที่ได้รับอิทธิพลมาจากขลุ่ยและมโหรี นิยมนำมาเล่น
ในวงมโหรี วงปี่พาทย์ และวงกลองแขก โดยตีเป็นจังหวะหน้าทับต่างๆ
ในเพลงไทย เช่น หน้าทับสองไม้ หน้าทับปรบโก หน้าทับสระหม่า เป็นต้น

ข้อสอบเน้น การคิด

แนว O-NET

วงดนตรีไทยที่ใช้บรรเลงในงานพระราชพิธีสมโภชเดือนและขึ้นพระอู่
มีลักษณะอย่างไร

แนวตอบ ดนตรีในพระราชพิธีสมโภชเดือนและขึ้นพระอู่ จะใช้วงดนตรี
มาบรรเลงด้วยกัน 3 วง คือ วงประโคมแตงโม ใช้บรรเลงประกอบในช่วงที่
พระมหากษัตริย์เสด็จพระราชดำเนินถึงพระที่นั่งและบรรเลงประโคม
วงปี่พาทย์มโหรี ใช้บรรเลงประกอบพระราชพิธีสมโภชเดือนและขึ้นพระอู่
เพื่อสื่อถึงความเป็นสิริมงคลในพระราชพิธี และวงขับไม้ ใช้บรรเลงใน
พระราชพิธี เพื่อเป็นการขับกล่อมพระบรมมหาราชวังกับพระราชกุมาร

มีบทบาทในงานพระราชพิธี เครื่องดนตรีที่ใช้มีทั้งที่เป็นเครื่องดนตรีที่พราหมณ์ใช้มาก่อน คือ สังข์และบัณเฑาะว์ และเครื่องดนตรีพิธีกรรมที่มีอยู่ในสังคม คือ มโหระทึก นอกจากงานพระราชพิธีแล้ว งานที่เกี่ยวกับฤกษ์ยามมงคลของประชาชนทั่วไปก็นิยมใช้เช่นกัน ดังพบในงานต่างๆ เช่น การวางศิลาฤกษ์ นิยมเป่าสังข์ ไกวบัณเฑาะว์ หรืองานที่มีพราหมณ์เป็นผู้ประกอบพิธี เช่น งานพิธีบวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ เป็นต้น คุณค่าของดนตรีในลักษณะดังกล่าวนี้ จึงมีความเกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องเสียงศักดิ์สิทธิ์ที่เกิดจากการเป่าสังข์ เสียงที่เกิดจากการไกวบัณเฑาะว์ เสียงมโหระทึก การสวดมนต์ เพื่อสื่อสารกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติ

วงปี่พาทย์มอญ เป็นวงดนตรีไทยที่ปรับปรุงขึ้น โดยนำเครื่องดนตรีมอญประสมกับวงปี่พาทย์มอญ นิยมใช้บรรเลงในทุกโอกาส ทั้งงานมงคลและงานอวมงคล

สำหรับงานพิธีที่มีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ทั้งงานมงคลและงานอวมงคล นับจากอดีตจนถึงปัจจุบัน พุทธศาสนิกชนนิยมใช้วงดนตรีไทยบรรเลงในงานพิธีต่างๆ เช่น พิธีขึ้นบ้านใหม่ พิธีเฉลิมฉลองที่มีการนิมนต์พระสงฆ์มาเจริญพระพุทธมนต์ งานบุญ งานเทศกาลต่างๆ งานอุปสมบท งานเทศน์มหาชาติทรงเครื่อง วงปี่พาทย์จะบรรเลงเพลงโหมโรงเย็น โหมโรงเช้า เพลงรับพระ เป็นต้น บางพิธีอาจใช้วงกลองยาว หรือวงแตงวงบรรเลงประกอบ เช่น พิธีทำขวัญนาค หรือแห่หน้าผาไปอุปสมบท การใช้วงปี่พาทย์สำหรับบรรเลงประกอบพิธีกรรมในงานมงคล การใช้วงปี่พาทย์นางหงส์ วงปี่พาทย์มอญ วงปี่กลองมลายู (วงบัวลอย) บรรเลงในงานอวมงคล เป็นต้น

นอกจากนี้ พุทธศาสนิกชนยังมีความเชื่อว่าการเทศน์มหาชาติเป็นสุดยอดของงานบุญ การได้ฟังเทศน์มหาชาติทั้ง ๑๓ กัณฑ์ จบภายในวันเดียวจะช่วยให้ผู้ฟังได้รับบุญกุศลมหาศาล การเทศน์มหาชาติ เป็นเรื่องราวชาดกที่แสดงการบำเพ็ญทานบารมีอันยิ่งใหญ่ในอดีตชาติและเป็นพระชาติสุดท้ายก่อนที่จะประสูติเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เนื่องจากการดำเนินเรื่องและพระคาถาของเทศน์มหาชาติมีความยาวมาก ผู้ที่ไปฟังเทศน์มหาชาติต้องนั่งฟังทั้งวัน จึงมีการปรับปรุงและพัฒนาวิธีการสวดเป็นทำนองเทศน์และแหล่ และนำวงปี่พาทย์มาบรรเลง เมื่อพระเทศน์จบแต่ละกัณฑ์ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจิตรเจริญ กรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ได้ทรงปรับปรุงเพลงประจำกัณฑ์ที่กำหนดไว้ตามแบบแผนจากของเดิมและเรียบเรียงให้สอดคล้องกัน ดังนี้

กิจกรรมสร้างเสริม

ให้นักเรียนศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับเพลงที่ใช้ประกอบกิจกรรมทางศาสนา ได้แก่ งานมงคลและงานอวมงคล เขียนสรุปสาระสำคัญลงกระดาษรายงาน นำส่งครูผู้สอน

กิจกรรมท้าทาย

ให้นักเรียนเขียนอธิบายความสัมพันธ์ของเพลงไทยที่ใช้ประกอบการเทศน์มหาชาติ พร้อมทั้งหาความหมายของเพลง ลงกระดาษรายงาน นำส่งครูผู้สอน

อธิบายความรู้

Explain

ให้นักเรียนกลุ่มที่ 1 ที่ได้ศึกษา ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณค่าและความงามของดนตรีไทย ส่งตัวแทน 2-3 คน ออกมาอธิบายความรู้ในหัวข้อคุณค่าและความงามของดนตรีไทยที่ปรากฏอยู่ในกิจกรรมทางสังคมไทย ตามที่ได้ศึกษามาหน้าชั้นเรียน จากนั้นครูถามนักเรียนว่า

- ผู้คนนิยมนำวงดนตรีไทยมาบรรเลงในงานพิธีใด

(แนวตอบ งานขึ้นบ้านใหม่ งานบุญ งานบวชนาค งานเทศน์มหาชาติ งานอุปสมบท งานมงคลสมรส งานมงคลต่างๆ และงานอวมงคล)

- วงดนตรีประเภทใดที่ใช้บรรเลงประกอบกิจกรรมทางศาสนา

(แนวตอบ การที่จะมีดนตรีบรรเลงประกอบในงานที่จะจัดขึ้นนั้น ควรจะยึดถือตามแบบแผนที่สมัยโบราณใช้กันมาจนเป็นธรรมเนียมปฏิบัติ คือ

- งานมงคลที่มีพระสงฆ์สวดมนต์และฉันอาหาร ควรใช้วงปี่พาทย์ ซึ่งจะเป็นวงปี่พาทย์เครื่องห้า วงปี่พาทย์เครื่องคู่ หรือวงปี่พาทย์เครื่องใหญ่ ก็ได้
- งานมงคลสมรส (งานแต่งงาน) ควรใช้วงมโหรี หรือวงเครื่องสาย
- งานอวมงคล (งานศพ) ควรใช้วงปี่พาทย์นางหงส์ แต่ในปัจจุบันนิยมนำวงปี่พาทย์มอญมาบรรเลง)

- เพลงที่บรรเลงในงานมงคลและงานอวมงคลให้ความรู้สึกที่แตกต่างหรือไม่ อย่างไร (แนวตอบ แตกต่างกัน คือ จังหวะและทำนองดนตรีในงานมงคลจะมีลักษณะที่ฟังแล้วเกิดความไพเราะ อ่อนหวาน ส่วนในงานอวมงคลจะมีลักษณะที่ฟังแล้วเกิดความโศกเศร้า ทุกข์ใจ)

นักเรียนควรรู้

1 เพลงโหมโรงเย็น เป็นเพลงประเภทหนึ่งที่ได้นำเพลงหลายๆ เพลง มาบรรเลงติดต่อกันเป็นชุด ใช้บรรเลงเป็นอันดับแรกของงาน ซึ่งแต่ละเพลงเป็นเพลงหน้าพาทย์ ใช้บรรเลงประกอบในพิธีอันเป็นมงคล เช่น งานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ งานโกนจุก งานบวชนาค งานที่เกี่ยวข้องกับศาสนา เป็นต้น เพลงที่บรรเลง ได้แก่ เพลงสาธุการ เพลงตระ เพลงร่ำสามลา เพลงต้นเข้ามาน เพลงเข้ามาน เพลงปฐม เพลงลา เพลงเสมอ เพลงร่ำ เพลงเชิด เพลงกลม เพลงขำขาน และเพลงกราวใน

บุม IT

นักเรียนสามารถฟังเพลงโหมโรงเย็น ได้จาก <http://www.youtube.com> โดยค้นหาจากคำว่า เพลงโหมโรงเย็น

อธิบายความรู้

Explain

ให้นักเรียนกลุ่มที่ 2 ที่ได้ศึกษา ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณค่าและความงามของดนตรีไทย ส่งตัวแทน 2-3 คน ออกมาอธิบายความรู้ในหัวข้อคุณค่าและความงามของดนตรีไทยที่แสดงออกถึงวัฒนธรรมไทย ตามที่ได้ศึกษามาหน้าชั้นเรียน จากนั้นครูถามนักเรียนว่า

- คุณค่าและความงามของดนตรีไทยที่แสดงออกถึงวัฒนธรรมของไทย สามารถแบ่งออกเป็นกี่ประเภท อะไรบ้าง จงอธิบาย (แนวตอบ สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ด้านรูปธรรม ได้แก่ เครื่องดนตรีไทย ประเภทดีด สี ดี และเป่า ด้านนามธรรม คือ ความไพเราะของบทเพลงที่เกิดจากการบรรเลงเพลงด้วยเครื่องดนตรี)
- นักเรียนสามารถสัมผัสความไพเราะของเสียงเพลงได้อย่างไร (แนวตอบ ได้จากการฟังเพลงที่บรรเลงในงานพิธีต่าง ๆ หรือเปิดฟังจากซีดี หรือดีวีดี หรือสื่ออินเทอร์เน็ต หรือจากการบรรเลงสด แต่ในการฟังนั้นจะต้องฟังอย่างตั้งใจ จึงจะสัมผัสความไพเราะของเสียงเพลงได้อย่างแท้จริง)
- “รสของเพลง” หมายถึงสิ่งใด (แนวตอบ การฟังเพลงแล้วก่อให้เกิดความรู้สึกไพเราะ โศกเศร้า สนุกสนาน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงสุนทรียะที่เกิดขึ้นจากการฟัง)

กัณฑ์ที่	เพลงประจำกัณฑ์
๑. กัณฑ์ทศพร	เพลงสาธุการ
๒. กัณฑ์หิมพานต์	เพลงดวงพระธาตุ
๓. กัณฑ์ทานกัณฑ์	เพลงพญาโศก
๔. กัณฑ์วนปเวสน์	เพลงพญาเดิน (พระยาเดิน)
๕. กัณฑ์ชูชก	เพลงเชนเหลือ
๖. กัณฑ์จุลพน	เพลงคูกาพาทย์
๗. กัณฑ์มหาพน	เพลงเชิดกลอง
๘. กัณฑ์กุมาร	เพลงโอด เพลงเชิดฉิ่ง
๙. กัณฑ์มัทรี	เพลงทยอย เพลงโอด
๑๐. กัณฑ์สักรบพร	เพลงกลม
๑๑. กัณฑ์มหาพร	เพลงกราวนอก
๑๒. กัณฑ์ฉกษัตริย์	เพลงตระนอน
๑๓. กัณฑ์นครกัณฑ์	เพลงกลองโยน เพลงเชิด

๓) คุณค่าและความงามของดนตรีไทยที่เกี่ยวกับกิจกรรมทั่วไป

กิจกรรมทั่วไป เช่น งานมงคลสมรส งานฉลองความสำเร็จของบุคคล เป็นต้น หรือเมื่อมีการจัดเลี้ยงต่างๆ นิยมจัดให้มโหรีดนตรีไทยมาบรรเลง เช่น วงมโหรี วงเครื่องสาย เป็นต้น สำหรับงานมงคลสมรสที่มีการแห่ขันหมาก นิยมใช้วงกลองยาวและวงแตงวงบรรเลงนำ โดยมีผู้ร่วมงานรำนำหน้าขบวนและมีการให้ร้องเป็นทีครั้นแครง เมื่อมีการแสดงมหรสพต่างๆ เช่น โขน ละคร ลิเก หุ่นกระบอก เป็นต้น ก็มโหรีพิพากย์บรรเลงประกอบตามแต่ละประเภทของการแสดง ในการต่อสู้ป้องกันตัว เช่น การรำกระบี่กระบองและการชกมวยไทยก็ใช้พิชชา กลองแขกจะบรรเลงตั้งแต่เริ่มยกมวยไหว้ครูอยู่บนเวที บรรเลงระหว่างการชกมวยจนกระทั่งยุติการชก เสียงของเครื่องดนตรีและเพลงไทยได้ทำหน้าที่เป็นสัญลักษณ์ของศิลปวัฒนธรรมไทย ก่อให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจร่วมกัน

๑.๒ คุณค่าและความงามของดนตรีไทยที่แสดงออกถึงวัฒนธรรมของไทย

คุณค่าและความงามของดนตรีไทยที่แสดงออกถึงวัฒนธรรมของไทย จำแนกได้ ๒ ด้าน คือ

- ๑) ด้านรูปธรรม เครื่องดนตรีไทยมีทั้งเครื่องดีด เครื่องสี เครื่องตี และเครื่องเป่า เครื่องดนตรีเหล่านี้ครูดนตรีในอดีตได้ใช้หลักการในการเลือกเครื่องดนตรีให้มีความสอดคล้องกัน

นักเรียนควรรู้

- 1) เพลงสาธุการ เป็นเพลงหน้าพาทย์ชั้นสูงเพลงหนึ่ง ใช้สำหรับพิธีมงคลต่างๆ จัดเป็นเพลงแรกในการบรรเลงโหมโรง ซึ่งถือว่าเป็นเพลงที่มีความศักดิ์สิทธิ์ นำความเป็นสิริมงคลมาสู่ผู้ฟัง ผู้บรรเลง ผู้แสดง และสถานที่
- 2) เพลงคูกาพาทย์ ใช้สำหรับการแสดงอิทธิฤทธิ์ หรือเหตุการณ์ที่น่าสะพรึงกลัว
- 3) เพลงกลม ใช้สำหรับการไป - มาของเทพเจ้า เช่น พระนารายณ์ พระวิษณุกรรม เป็นต้น สำหรับมนุษย์ที่ใช้เพลงกลม คือ เจ้าเงาะ ในเรื่องสังข์ทอง เพราะสามารถเหาะเหินเดินอากาศได้อย่างเทวดา

มูม IT

นักเรียนสามารถฟังเพลงสาธุการ ได้จาก <http://www.youtube.com> โดยค้นหาจากคำว่า เพลงสาธุการ

ข้อสอบ O-NET

ข้อสอบปี '50 ออกเกี่ยวกับคุณค่าของดนตรีไทย

ข้อใดแสดงคุณค่าของดนตรีไทยซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่ดุริยิกวิได้สร้างสรรค์ไว้อย่างเด่นชัดที่สุด

1. การนำเพลงไทย (เดิม) มาดัดแปลงเป็นเพลงไทยประยุกต์
2. ความไพเราะของบทเพลงที่มีสำเนียงภาษาต่างๆ ซึ่งเรียกว่า เพลงภาษา
3. ความไพเราะของบทเพลงไทยที่เรียบเรียงให้กับวงดนตรีสากลบรรเลง
4. การบรรเลงบทเพลงไทยด้วยวงดนตรีไทยผสมกับวงดนตรีชาติอื่น

วิเคราะห์คำตอบ ตอบข้อ 2. เพราะเพลงภาษา หรือเพลงออกสำเนียงภาษา เป็นเพลงที่ดุริยิกวิได้สร้างสรรค์ขึ้นด้วยภูมิปัญญาที่มีมาตั้งแต่อดีต เพลงภาษาเป็นเพลงที่นักดนตรีไทยได้แต่งขึ้น โดยการเลียนเสียงสำเนียงภาษาของชาติต่างๆ มีรูปแบบเป็นเพลงไทยที่มีชื่อขึ้นต้นเป็นชื่อของชาติอื่น ภาษาอื่น เช่น เพลงจีนขิมเล็ก เพลงเขมรพายุเรื่อ เพลงมอญรำดาบ เพลงพม่ารำขาววน เพลงแขกยีนก เพลงฝรั่งรำเท้า เป็นต้น

เพื่อประสมเป็นวงดนตรี การใช้ทำนองเพลงไทยที่เหมาะสมกับงาน หรือกิจกรรมที่จัดขึ้น เสียงของเพลงสามารถสื่อได้ด้วยการฟัง ปรากฏออกมาเป็นความดัง ความถี่ สีสันของเครื่องดนตรี ภาพลักษณ์ที่พบได้จากวิธีการบรรเลงและเสียง ขั้วร้องของนักดนตรี นอกจากนี้ ยังมีคำร้อง ที่นำมาจากบทหรือทรงของวรรณคดี หรือที่ ประพันธ์ขึ้นเป็นการเฉพาะในกิจกรรมนั้นๆ

๒) ด้านนามธรรม รสของเพลง ที่เป็นผลมาจากทำนองเพลงไทย ที่เกิดจากการบรรเลง จนก่อให้เกิดอารมณ์และความรู้สึก ว่าเพลงนั้นมีความเสนาะ ไพเราะ สนุกสนาน เพลินอารมณ์ โสภณ เรื่องของอารมณ์และความรู้สึกจัดเป็นนามธรรมที่บ่งบอกคุณค่าและความงามของดนตรีไทย เป็นสุนทรีย์ที่รับรู้ ได้ด้วยความรู้สึก คนไม่ฟังเพลง หรือฟังเพลง ไม่เป็น ฟังแล้วไม่เข้าใจ จะไม่สามารถเข้าถึงคุณค่าของดนตรีไทยได้

การฟังการบรรเลงดนตรีไทยอย่างตั้งใจ จะทำให้ผู้ฟัง เกิดอารมณ์และความรู้สึกที่หลากหลาย ทั้งสนุกสนาน เพลิดเพลิน หรือโศกเศร้า

๑.๓ การเข้าถึงคุณค่าและความงามของดนตรีไทย

การเข้าถึงสุนทรีย์ในดนตรีไทย ย่อมทำให้พบคุณค่าและความงามของดนตรีไทย สิ่งนี้มีส่วนสำคัญที่ทำให้คนไทยเกิดความรู้สึกผูกพัน เกิดจิตตระหนักรู้ในความเป็นไทยร่วมกัน เกิดความภาคภูมิใจ มีความมั่นคงในจิตใจ โดยเฉพาะเมื่อไปเข้าสมาคมกับชาวต่างชาติ ต่างวัฒนธรรม และในสถานการณ์ที่ต้องแสดงคุณลักษณะของความเป็นไทย การเข้าถึงคุณค่าและความงามของดนตรีไทยสามารถทำได้ ดังนี้

๑) การศึกษาและทำความเข้าใจเรื่องราวและเนื้อหาสาระต่างๆ ของดนตรีไทย
เช่น เครื่องดนตรี วงดนตรี เพลงไทย นักประพันธ์เพลง ศิลปินเพลงไทย เป็นต้น

๒) การฟังเพลงไทยด้วยความตั้งใจ เมื่อฟังแล้วต้องฝึกสังเกตทำนองเพลง จังหวะ และอารมณ์เพลง ฟังจนเข้าใจรายละเอียดและสามารถจำแนกได้ว่าเพลงที่ฟังนั้นมีอัตราจังหวะใด แนวเพลงเป็นอย่างไร และบอกได้ว่าเสียงที่ได้ยินเป็นเสียงของเครื่องดนตรี หรือวงดนตรีชนิดใด

อธิบายความรู้

Explain

ให้นักเรียนกลุ่มที่ 3 ที่ได้ศึกษา ค้นคว้า หาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณค่าและความงาม ของดนตรีไทย ส่งตัวแทน 2-3 คน ออกมาอธิบาย ความรู้ในหัวข้อการเข้าถึงคุณค่าและความงามของ ดนตรีไทย ตามที่ได้ศึกษามาหน้าชั้นเรียน จากนั้น ครูถามนักเรียนว่า

• การเข้าถึงคุณค่าและความงามของดนตรีไทย สามารถกระทำได้อย่างไร

(แนวตอบ สามารถกระทำได้โดยการศึกษา และทำความเข้าใจเรื่องราวและเนื้อหาสาระ ต่างๆ ของดนตรีไทย การฟังเพลงไทย ด้วยความตั้งใจ การขับร้อง หรือบรรเลง เครื่องดนตรีไทยให้เป็นอย่างน้อย 1 ชนิด และการทำความเข้าใจความหมาย ของศัพท์สังคีต)

ขยายความเข้าใจ

Expand

ให้นักเรียนร่วมกันสรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับ คุณค่าและความงามของดนตรีไทย ในหัวข้อที่ครู กำหนดให้ คือ คุณค่าและความงามของดนตรีไทย ที่ปรากฏอยู่ในกิจกรรมทางสังคมไทย คุณค่า และความงามของดนตรีไทยที่แสดงออกถึง วัฒนธรรมของไทย การเข้าถึงคุณค่าและความงาม ของดนตรีไทย ลงกระดาษรายงาน นำส่งครูผู้สอน

ตรวจสอบผล

Evaluate

1. ครูพิจารณาจากการทำรายงานเรื่องคุณค่า และความงามของดนตรีไทยของนักเรียน
2. ครูพิจารณาจากการสรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับ คุณค่าและความงามของดนตรีไทยของนักเรียน

ข้อสอบเน้น การคิด

แนว O-NET

การกระทำของบุคคลในข้อใดที่แสดงให้เห็นถึงคุณค่าของดนตรีไทยมากที่สุด

1. ดาว ขอบฟังเพลงไทยเดิมจากวิทยุ
2. จัน หัดขับร้องเพลงไทยเดิมในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์
3. เดือน เล่นดนตรีไทยที่ตนเองสนใจและขยันฝึกซ้อมทุกวัน
4. แรม เปิดร้านจำหน่ายเพลงไทยเดิมและเครื่องดนตรีไทยทุกชนิด

วิเคราะห์คำตอบ ตอบข้อ 3. เพราะการที่เลือกเล่นดนตรีไทยที่ตนเอง สนใจและขยันในการฝึกซ้อมทุกวันนี้ ย่อมแสดงให้เห็นถึงการเห็นคุณค่า ของดนตรีและไม่ละเลยในการฝึกซ้อม เพื่อให้เกิดความชำนาญ จนสามารถ บรรเลงได้อย่างไพเราะ

เกร็ดแฉะครู

ครูควรเชิญวิทยากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในด้านดนตรีไทยมาอธิบาย เพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณค่าและความงามของดนตรีไทยให้นักเรียนฟัง พร้อมทั้งเปิดซีดี หรือวีดิทัศน์การบรรเลงดนตรีไทยประกอบการอธิบาย จากนั้นครูเปิดโอกาสให้นักเรียน ได้ซักถามในสิ่งที่สงสัยและแสดงความคิดเห็น ซึ่งจะทำให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณค่าและความงามของดนตรีไทยได้ดียิ่งขึ้น

นักเรียนควรรู้

1. **สุนทรีย์รส** ความงามในด้านอารมณ์สะเทือนใจที่เกิดจากการพรรณนา และการแต่งคำประพันธ์ที่เหมาะสม เช่น รสแห่งความรัก รสแห่งความโกรธเคือง รสแห่งความกล้าหาญ เป็นต้น

กระตุ้นความสนใจ

Engage

ครูเปิดซีดี หรือวีดีโอการขับร้องและบรรเลงดนตรีในงานพิธีต่างๆให้นักเรียนชม จากนั้นครูถามนักเรียนว่า

- นักเรียนรู้สึกอย่างไรเมื่อได้ยินและได้ชมการขับร้องและบรรเลงดนตรี
(แนวตอบ นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ)

สำรวจค้นหา

Explore

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มออกเป็น 6 กลุ่ม ให้นักเรียนศึกษา ค้นคว้า หาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับดนตรีไทยกับการประยุกต์ใช้ จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เช่น หนังสือเรียน ห้องสมุด อินเทอร์เน็ต เป็นต้น ในหัวข้อที่ครูกำหนดให้ ดังต่อไปนี้

- กลุ่มที่ 1 ดนตรีกับการพัฒนามนุษย์
- กลุ่มที่ 2 ดนตรีไทยกับการผ่อนคลาย
- กลุ่มที่ 3 ดนตรีกับการบำบัดรักษา
- กลุ่มที่ 4 ดนตรีกับการศึกษา
- กลุ่มที่ 5 ดนตรีกับการโฆษณาและประชาสัมพันธ์
- กลุ่มที่ 6 ดนตรีกับธุรกิจ

อธิบายความรู้

Explain

ให้นักเรียนกลุ่มที่ 1 ที่ได้ศึกษา ค้นคว้า หาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับดนตรีไทยกับการประยุกต์ใช้ส่งตัวแทน 2-3 คน ออกมาอธิบายความรู้ในหัวข้อ ดนตรีกับการพัฒนามนุษย์ ตามที่ได้ศึกษามาหน้าชั้นเรียน จากนั้นครูถามนักเรียนว่า

- นักเรียนสามารถนำดนตรีไปพัฒนาตนเองได้หรือไม่ อย่างไร
(แนวตอบ นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ)

๓) การขับร้อง หรือบรรเลงเครื่องดนตรีไทยให้เป็นอย่างน้อย ๑ ชนิด โดยการฝึกจนสามารถขับร้อง หรือบรรเลงเพลงไทยได้ถูกต้องตามทำนองเพลงและจังหวะไม่แปร่งเพี้ยน

๔) การทำความเข้าใจความหมายของศัพท์สัณคีต เพื่อช่วยให้สามารถสื่อสารสาระความรู้ต่างๆ ได้ตรงกับการใช้ในวงวิชาการดนตรีไทย

การนำดนตรีไทยไปร่วมแสดงในงานต่างๆ เป็นแนวทางหนึ่งที่ช่วยเผยแพร่ดนตรีไทยให้ขยายกว้างออกไป

๒. ดนตรีไทยกับการประยุกต์ใช้

ดนตรีไทยเป็นมรดกทางภูมิปัญญาและวัฒนธรรมที่มีความหมายและความสำคัญของคนไทย หลักการของดนตรีไทยมีลักษณะเช่นเดียวกับดนตรีของทุกชาติในโลก คือ เป็นผลงานการสร้างสรรค์ของนักดนตรี ที่มีเป้าหมายเพื่อใช้ในกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรม ตั้งแต่ในระดับส่วนบุคคล ระดับสังคมขยายออกไปจนใหญ่ที่สุด คือ ในระดับสังคมโลก จนถือได้ว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของโลก ดนตรีที่ทำหน้าที่รับใช้กิจกรรมทางความเชื่อ กิจกรรมทางศาสนา และพัฒนาไปสู่กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมทางสังคม ประเพณี และก้าวไปสู่การนำดนตรีมาประกอบอาชีพด้านต่างๆ ทั้งที่เป็นอาชีพดนตรีโดยตรงของนักดนตรี และอาชีพดนตรีที่สัมพันธ์กับอาชีพอื่นๆ ในเนื้อหาจึงชี้ให้ผู้เรียนเห็นว่าดนตรีไทยสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับส่วนใดได้บ้าง

๒.๑ ดนตรีกับการพัฒนามนุษย์

การพัฒนามนุษย์มี ๒ ส่วน คือ ส่วนแรก เป็นการพัฒนาทางกายภาพ ในวงการแพทย์ได้แนะนำให้มนุษย์รับประทานอาหารเช้า ๕ หมู่ ออกกำลังกายอย่างเหมาะสมและสม่ำเสมอ พักผ่อนให้

๖

เกร็ดแถมครู

ครูควรเน้นย้ำให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของดนตรีที่มีส่วนในการพัฒนามนุษย์ ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม ช่วยให้การประสานงานของระบบต่างๆ ในร่างกายสัมพันธ์กัน และทำให้ความสามารถทางการมองเห็นและการได้ยินดีขึ้น นอกจากนี้ ยังมีส่วนเสริมสร้างสมาธิ ความจำ เขว้านปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์อื่นๆ เช่น ดนตรีสามารถช่วยพัฒนาสติปัญญา ดนตรีสามารถช่วยพัฒนากระบวนการคิด ดนตรีสามารถช่วยพัฒนาอารมณ์ ดนตรีสามารถช่วยพัฒนาพลังสมาธิ เป็นต้น ซึ่งจะทำให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยในการสร้างสรรค์ผลงานดนตรีไทยได้ดียิ่งขึ้น

ข้อสอบเน้น การคิด

แนว O-NET

เพราะเหตุใดในปัจจุบันสภาพสตรีที่มีครรภ์จึงนิยมฟังเพลง

- ลดความวิตกกังวล
- บรรเทาอาการปวดหลัง
- ผ่อนคลายความตึงเครียด
- จรรโลงจิตใจให้เกิดความสงบ

วิเคราะห์คำตอบ ตอบข้อ 4. เพราะเสียงของดนตรีจะทำให้ทำหน้าที่พัฒนาคุณภาพทางด้านจิตใจให้เกิดความสุข ความสงบ และเมื่อเกิดความสุข ร่างกายก็จะเกิดความสงบ สบาย สุขภาพจิตดี สุขภาพกายก็จะแข็งแรง ดังนั้น จึงมีการส่งเสริมให้สภาพสตรีที่ตั้งครรภ์ฟังเพลง

เพียงพอ เพื่อพัฒนาร่างกายให้มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง ส่วนที่ ๒ เป็นการพัฒนาทางด้านจิตใจ และอารมณ์ เพื่อนำไปสู่สุนทรียภาพและการเห็นคุณค่าของชีวิต

ในวงการแพทย์มีการค้นคว้าวิจัยพบว่า ดนตรีมีส่วนในการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ จึงมีการส่งเสริมให้มารดาที่ตั้งครรภ์ฟังเพลงประเภทที่ชวนให้เกิดความเพลิดเพลิน โดยให้เปิดเสียงดนตรีด้วยจังหวะเบาๆ สำหรับทารกที่อยู่ในครรภ์ และเพิ่มทำนองเพลงและจังหวะที่เร็ว หรือซับซ้อนขึ้นตามระยะการเจริญเติบโตของทารกจนกระทั่งถึงวันคลอด แม้เมื่อคลอดจากครรภ์มารดาแล้วก็ยังให้ฟังเพลงต่อไปอีก สำหรับสังคมไทยในอดีต มีการร้องเพลงกล่อมลูกให้เกิดความเพลิดเพลินทั้งแม่และลูกน้อย เสียงเพลงกล่อมลูกช่วยประสานสายใยรักของแม่ที่มีต่อลูก เสียงเพลงที่ผสมผสานระหว่างทำนองของเพลงกล่อมลูก จึงเป็นดนตรีที่ได้ทำหน้าที่พัฒนาคุณภาพทางจิตใจให้มีความสุข เมื่อสุขใจ ร่างกายก็เกิดความสบายและมีความสุขสมบูรณ์แข็งแรง

๒.๒ ดนตรีไทยกับการผ่อนคลาย

เพลงไทยมีวัตถุประสงค์ในการใช้ ๓ ประการ คือ เพลงเพื่อพิธีกรรม เพลงเพื่อประกอบ การแสดง และเพลงที่ใช้บรรเลงในโอกาสต่างๆ ไป เพลงไทยจึงมีแนวเพลงที่ดำเนินไปอย่างเป็น ทางการและอย่างไม่เป็นทางการ สามารถนำมาบรรเลงโดยเสรี จนนำไปสู่เพลงเพื่อการฟังที่สร้าง ความไพเราะและก่อให้เกิดความรู้สึกและอารมณ์ที่หลากหลาย

การฟังเพลงเป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยผ่อนคลายความเคร่งเครียดจากการเรียน การทำงาน หรือ จากปัญหาและความวุ่นวายต่างๆ การฟัง เพลงไทยจึงเป็นการพักผ่อนหย่อนใจ เช่น เดียวกับการเล่นเครื่องดนตรี และการขับร้อง ก็เป็นกิจกรรมหนึ่งในวงการการศึกษาได้มี การส่งเสริมให้ผู้เรียนตั้งแต่ระดับปฐมวัยไป จนถึงระดับอุดมศึกษาใช้ดนตรีไทยเพื่อช่วย ผ่อนคลายอารมณ์ ดนตรีมีส่วนสำคัญในการ ประจักษ์ใจให้รู้สึกเป็นสุข เมื่ออารมณ์มีความสุข สมองย่อมปลอดโปร่ง ดังนั้น การเล่นดนตรี จึงเป็นการบูรณาการให้เกิดการพัฒนาคุณภาพ ทางด้านร่างกายและจิตใจ และยังเป็นการ ส่งเสริมความสามัคคีในหมู่คณะอีกด้วย

การเล่นดนตรีร่วมกัน นอกจากจะทำให้เกิดความสุข สนุกสนาน เพลิดเพลินแล้ว ยังเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิด ประโยชน์และเสริมสร้างความสามัคคีอีกด้วย

อธิบายความรู้

Explain

ให้นักเรียนกลุ่มที่ 2 ที่ได้ศึกษา ค้นคว้า หาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับดนตรีไทยกับการ ประยุกต์ใช้ ส่องตัวแทน 2-3 คน ออกมาอธิบาย ความรู้ในหัวข้อดนตรีกับผ่อนคลาย ตามที่ได้ ศึกษาหาหน้าชั้นเรียน จากนั้นครูถามนักเรียนว่า

- ดนตรีช่วยในการผ่อนคลายได้จริงหรือไม่ อย่างไร

(แนวตอบ นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็น ได้อย่างอิสระ)

- นักเรียนควรเลือกฟังเพลงประเภทใด ที่จะช่วยให้เกิดความผ่อนคลาย

(แนวตอบ นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็น ได้อย่างอิสระ)

- เพราะเหตุใด จึงมีคำกล่าวที่ว่า “การฟังเพลง เป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยผ่อนคลายความเครียด” (แนวตอบ เพราะเสียงเพลงมีส่วนช่วยปรุงแต่ง จิตใจให้มีความสุขเป็นสุข เมื่อจิตใจเป็นสุข อารมณ์ก็ย่อมมีสุข สมองปลอดโปร่ง ความเครียดก็จะเบาบางลงไป)

- การนำดนตรีมาใช้ให้เกิดการผ่อนคลาย มีวิธีการเลือกใช้อย่างไรจึงจะเหมาะสม (แนวตอบ ดนตรีจะต้องมีทำนองสูง - ต่ำ จังหวะของดนตรีจะต้องมีความช้า หรือความเร็วที่สม่ำเสมอ เนื้อร้องควรมี เนื้อหาที่สร้างสรรค์และจรรโลงใจ และจะต้องมีการประสานเสียงที่กลมกลืนกัน ถ้ามีดนตรีมากกว่าหนึ่งเสียง ระดับเสียงที่ฟัง แล้วทำให้เกิดการผ่อนคลายจะมีความดัง ไม่มากนัก ประมาณ 40-50 เดซิเบล)

กิจกรรมสร้างเสริม

ให้นักเรียนเลือกฟังเพลงไทยตามความสนใจของตนเอง 1 เพลง จากนั้นเขียนบรรยายความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการฟังเพลง ลงกระดาษ รายงาน นำส่งครูผู้สอน

กิจกรรมท้าทาย

ให้นักเรียนวิเคราะห์ความสำคัญของดนตรีกับการผ่อนคลาย ลงกระดาษรายงาน นำส่งครูผู้สอน

เกร็ดแฉะครู

ครูควรเปิดซีดี หรือดีวีดี หรือสื่ออินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับเพลงไทยที่มีจังหวะ และทำนองเพลงที่ไพเราะอ่อนหวานให้นักเรียนฟัง โดยครูให้นักเรียนนั่งหลับตาและ ฟังเพลงจนจบ เพื่อให้นักเรียนสามารถซึมซับความไพเราะของเสียงเพลง และสามารถออกมาเล่าให้เพื่อนฟังหน้าชั้นเรียนได้ว่า นักเรียนรู้สึกผ่อนคลายอย่างไร เมื่อได้ฟังเพลง ซึ่งจะทำให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับดนตรี กับการผ่อนคลายได้ดียิ่งขึ้น

นักเรียนควรรู้

- 1 เพลงไทย เป็นเพลงที่มีทำนองเป็นเอกลักษณ์แบบไทย การบรรเลง การขับร้องที่เป็นแบบไทยและแต่งตามหลักของดนตรีไทย สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ เพลงบรรเลงและเพลงขับร้อง

อธิบายความรู้

Explain

ให้นักเรียนกลุ่มที่ 3 ที่ได้ศึกษา ค้นคว้า หาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับดนตรีไทยกับการประยุกต์ใช้ส่งตัวแทน 2-3 คน ออกมาอธิบายความรู้ในหัวข้อดนตรีกับการบำบัดรักษา ตามที่ได้ศึกษามาหน้าชั้นเรียน จากนั้นครูถามนักเรียนว่า

- สิ่งใดคือเป้าหมายสำคัญของการใช้ดนตรีในการบำบัดรักษา
(แนวตอบ เป้าหมายสำคัญจะเน้นในด้านพัฒนาการทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม ขึ้นอยู่กับความจำเป็นของแต่ละบุคคลที่เข้ามารับการบำบัด)
- สิ่งใดที่จัดเป็นลักษณะเด่นของดนตรีบำบัด
(แนวตอบ ดนตรีบำบัดมีลักษณะเด่นหลายด้าน ได้แก่ สามารถประยุกต์เข้ากับระดับความสามารถของบุคคลได้ง่าย กระตุ้นการทำงานของสมองได้หลายส่วน กระตุ้นและส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน ช่วยพัฒนาอารมณ์ จิตใจ เสริมสร้างทักษะทางสังคมและการสื่อสาร ให้ความรู้ที่มีความหมายและความสนุกสนานไปพร้อมกัน และประสบความสำเร็จในการบำบัดได้ง่าย เนื่องจากสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้กับทุกเพศ ทุกวัย ทุกระดับความสามารถ)
- พิธี “ลองช่วง” ตามความเชื่อของคนไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (อีสาน) มีความเกี่ยวข้องกับดนตรีกับการบำบัดรักษาอย่างไร
(แนวตอบ ชาวอีสานเชื่อว่าการลองช่วงเป็นการเชิญวิญญาณเข้าคนทรงเพื่อมารักษาอาการเจ็บป่วย โดยจะมีการรำดาบประกอบ การเป่าแคนที่มีทำนองสนุกสนานประกอบ การรักษา ซึ่งในตอนท้ายของพิธีคนป่วยจะลุกขึ้นมาร่ายรำด้วย)

๒.๓ ดนตรีกับการบำบัดรักษา

การเจ็บป่วยของมนุษย์ จำแนกได้ ๒ ลักษณะ คือ อาการเจ็บป่วยทางกาย เช่น ปวดศีรษะ

หุ่นจำลองพิธีรำผีฟ้าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นพิธีกรรมที่ใช้ดนตรีในการบำบัดรักษาโรคภัยไข้เจ็บ

เป็นไข้ ปวดท้อง ปวดหลัง ปวดหู ปวดฟัน กระเพาะอักเสบ เป็นต้น และอาการเจ็บป่วยทางใจ เช่น อาการซึมเศร้า อาการสับสนในใจ เป็นต้น นอกจากนี้ อาจมีอาการบางอย่างบกพร่อง หรือผิดปกติมาตั้งแต่แรกเกิด เช่น ออทิสติก (Autistic) เป็นต้น ซึ่งอาการดังกล่าวมีกระบวนการรักษาด้วยขั้นตอนตามหลักวิชาการแพทย์

สำหรับในส่วนของดนตรี สามารถนำมาบำบัดผู้ป่วยที่เรียกว่า “ดนตรีบำบัด” ซึ่งใช้บำบัดทั้งทางกายและจิตใจ กระบวนการรักษาแบบนี้แพทย์จะให้ผู้ป่วยเล่นดนตรี เพื่อช่วยให้การเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อเกิดภาวะการเปลี่ยนแปลงในขณะที่ผู้ป่วยเองก็เพลิดเพลินในการเล่นดนตรี หรืออาจใช้วิธีการรักษาเพื่อฟื้นฟูจิตใจผู้ป่วยด้วยการฟังเพลง หรือเข้าร่วมกิจกรรมดนตรีต่างๆ เป็นการฟื้นฟูสภาพจิตใจผู้ป่วยให้ผ่อนคลายและเป็นผลดีต่อการรักษาผู้ป่วย

นอกจากนี้ ในสังคมของชาวบ้านทุกภาคของประเทศไทย มีการนำดนตรีไปใช้ในการรักษาผู้ป่วยทางจิตใจ หรือผู้ที่มีอาการที่บ่งบอกถึงความผิดปกติ โดยใช้ร่างทรงของผู้ทำพิธีและมีเครื่องประกอบพิธีกรรมต่างๆ มีนักดนตรีทำหน้าที่บรรเลงดนตรี ขับร้อง และทำจังหวะ บางพิธีมีการรำของเจ้าพิธี ผู้เข้าร่วมพิธี และผู้ป่วยด้วย บางพิธีมีการอัญเชิญวิญญาณของเทพเจ้า หรือบรรพชนเข้าสู่ร่างทรง เพื่อซักถามอาการเจ็บป่วย แสดงการรักษา หรือบอกสรรพคุณยาในการรักษา ดนตรีในพิธีกรรมที่ใช้บำบัดผู้ป่วยมีชื่อเรียกตามแต่ละท้องถิ่น เช่น ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีพิธีเหยา พิธีลองช่วง พิธีรำผีฟ้า ภาคเหนือ มีพิธีลึงผี พิธีกรรมฟ้อนผีผด ผีเม้ง ภาคใต้ มีพิธีต๋ออี พิธีโนรา โรงครูนายมนต์ (โต๊ะครึม) ภาคกลาง มีดนตรีหัวไม้ พิธีไหว้ครูเจ้า เป็นต้น เมื่อผ่านกระบวนการของพิธีกรรมดังกล่าวแล้ว ผู้ป่วยจะเกิดความรู้สึกผ่อนคลาย มีกำลังใจ และรับรู้ตัวตนเองได้รับการบำบัดแล้ว เมื่อจิตใจรับรู้ถึงการผ่านการบำบัด บางรายเชื่อว่าตนหายเจ็บป่วย อาการทางกายก็เกิดผลดีตามไปด้วย

นักเรียนควรรู้

- 1 ดนตรีบำบัด การวางแผนในการใช้กิจกรรมทางดนตรีควบคุมในกลุ่มของคนทุกวัย ไม่ว่าจะเป็นวัยเด็กจนถึงวัยสูงอายุ เพื่อให้บรรลุผลในการรักษาโรคที่เกิดมาจากความบกพร่องต่างๆ เช่น ความผิดปกติทางด้านอารมณ์ ทางร่างกาย ทางด้านสติปัญญา เป็นต้น
- 2 รำผีฟ้า เป็นการรำวงสรวงต่อผีฟ้า หรือพญาแถน เพื่อขอความเป็นสิริมงคล พร้อมทั้งอัญเชิญท้าวให้ลงมาช่วยปัดเป่าทุกข์โศก โรคภัย รักษาอาการเจ็บไข้ของชาวบ้านที่มานมัสการในพิธี

มูบ IT

นักเรียนสามารถชมการแสดงรำผีฟ้า ได้จาก <http://www.youtube.com> โดยค้นหาจากคำว่า รำผีฟ้า

ข้อสอบเห็น การคิด

แนว O-NET

ในสังคมปัจจุบันการใช้ดนตรีเพื่อบำบัดรักษามีประโยชน์อย่างไร

- แนวตอบ ประโยชน์ของดนตรีบำบัด มีดังต่อไปนี้
1. ปรับสภาพจิตใจให้อยู่ในสภาวะสมดุล มีมุมมองและความคิดสร้างสรรค์ในเชิงบวก
 2. ผ่อนคลายความตึงเครียด ลดความวิตกกังวล
 3. กระตุ้น เสริมสร้าง พัฒนาทักษะการเรียนรู้และความจำ
 4. กระตุ้นประสาทสัมผัสการรับรู้
 5. ลดอาการเจ็บปวดจากสาเหตุต่างๆ
 6. สร้างสัมพันธภาพที่ดีในการบำบัดรักษาต่างๆ

๒.๔ ดนตรีกับการศึกษา

ในหลายสังคมและวัฒนธรรมถือว่าดนตรีเป็นวิชาของชนชั้นสูงและนักปราชญ์ราชบัณฑิต ดนตรีบางประเภทได้รับการพัฒนาไปตาม ภูมิปัญญาของนักปราชญ์ ดนตรี เช่น ดนตรี จีน ดนตรีกรีก ดนตรีอินเดีย เป็นต้น ในประเทศ อินเดียที่มีการแบ่งชั้นวรรณะได้มีการกำหนด บทร้องทำนองสวดต่อพระผู้เป็นเจ้าไว้สำหรับ ชนวรรณะสูง ห้ามวรรณะศุทรและวรรณะ จัณฑาลเล่น หรือแม้แต่ฟังดนตรี แต่ภายหลัง เมื่อพระภรตฤาษีได้เขียนตำราทางศาสนาขึ้น ทำให้ทุกระณะสามารถเข้าถึงงานศิลป์ ดนตรี บทเพลง และบทสวดได้

สำหรับการเรียนการสอนดนตรีของไทยมี ทั้งดนตรีไทย ดนตรีพื้นบ้าน และดนตรีสากล มีการศึกษาทั้งภาคปฏิบัติและภาคทฤษฎี ใน ระดับมัธยมศึกษา มีการจัดการเรียนการสอนที่โรงเรียนมัธยมสังคีตวิทยา กรุงเทพมหานคร วิทยาลัยนาฏศิลป์ ๑๒ แห่ง ทั่วประเทศ หลักสูตรเตรียมศิลปิน (เทียบชั้นมัธยมปีที่ ๔ - ๖) ของวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล หลักสูตรดนตรีระดับมัธยมศึกษาของมหาวิทยาลัย พายัพ จังหวัดเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

การศึกษาดนตรีในระดับอุดมศึกษา ตั้งแต่ระดับปริญญาตรีถึงปริญญาโท มีการเปิดสอนใน มหาวิทยาลัยต่างๆ ทั่วประเทศ เช่น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น	มหาวิทยาลัยทักษิณ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	มหาวิทยาลัยนเรศวร
มหาวิทยาลัยบูรพา	มหาวิทยาลัยพายัพ
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยรังสิต	มหาวิทยาลัยราชภัฏ (บางแห่ง)
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร	มหาวิทยาลัยศิลปากร
สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เป็นต้น	

วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นหน่วยงาน รัฐที่มีการจัดการเรียน การสอนเกี่ยวกับดนตรีไทย ดนตรี พื้นบ้าน และดนตรีสากลโดยตรง

อธิบายความรู้

Explain

ให้นักเรียนกลุ่มที่ 4 ที่ได้ศึกษา ค้นคว้า หาความรู้ เพิ่มเติมเกี่ยวกับดนตรีไทยกับการประยุกต์ใช้ ส่งตัวแทน 2-3 คน ออกมาอธิบายความรู้ในหัวข้อ ดนตรีกับการศึกษา ตามที่ได้ศึกษามาหน้าชั้นเรียน จากนั้นครูถามนักเรียนว่า

- ดนตรีมีความสัมพันธ์ต่อการศึกษายังไร (แนวตอบ เสียงดนตรีที่นำมาใช้ประกอบ ในการสอนแบบสร้างสรรค์ทางศิลปะ สามารถส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ ช่วยกระตุ้นให้มีการแสดงออกในเชิงบวก ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประสาทหู และกล้ามเนื้อมือ ให้ความเพลิดเพลิน กับการใช้ความคิด ทำให้หายเหนื่อย และผ่อนคลายความตึงเครียด)
- หากในสถาบันการศึกษาไม่มีการเรียน การสอนเกี่ยวกับดนตรีจะก่อให้เกิดสิ่งใด (แนวตอบ ดนตรีอาจไม่ได้รับความนิยม และสูญหายไป)
- การเรียนดนตรีในสถานศึกษาจะทำให้ นักเรียนได้เรียนรู้ในเรื่องใด (แนวตอบ การเรียนดนตรีในสถานศึกษาจะ ทำให้ได้รับความรู้ในเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้
 1. เข้าใจและแสดงออกทางดนตรี อย่างสร้างสรรค์ สามารถวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยคุณค่าของดนตรี สามารถ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดเห็น ต่อดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชม และนำมา ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้
 2. เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่า ของดนตรีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และภูมิปัญญาสากล)

ข้อสอบเน้น การคิด

แนว O-NET

เพราะเหตุใดจึงมีการกำหนดให้ทุกโรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอน วิชาดนตรีไทย

1. เพราะต้องการให้นักเรียนรู้จักเครื่องดนตรีไทย
2. เพราะต้องการให้นักเรียนใช้เวลาว่างปฏิบัติกิจกรรมที่เกิดประโยชน์
3. เพราะต้องการให้รู้จักวิธีทำเครื่องดนตรี เนื่องจากทุกโรงเรียนต้องใช้
4. เพราะต้องการให้ตระหนักถึงความสำคัญของดนตรีไทยในฐานะมรดก ทางวัฒนธรรมของชาติ

วิเคราะห์คำตอบ ตอบข้อ 4. เพราะดนตรีไทยจัดเป็นมรดกทาง วัฒนธรรมของชาติที่นักเรียนทุกคนต้องร่วมมือร่วมใจกันในการสืบสาน และอนุรักษ์ดนตรีไทยให้คงอยู่สืบต่อไป จึงมีการกำหนดให้ทุกโรงเรียน มีการสอนวิชาดนตรี เพื่อเป็นการปลูกฝังให้นักเรียนเกิดความรัก และความภาคภูมิใจในมรดกอันล้ำค่าทางวัฒนธรรมของชาติไทย

นักเรียนควรรู้

- 1 ดนตรีอินเดีย แบ่งออกได้เป็น 2 ฝ่าย คือ ดนตรีประจำชาติฝ่ายฮินดู และฝ่ายมุสลิม วัฒนธรรมทางดนตรีอินเดียจะแบ่งแยกกันอย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็น การเรียกชื่อเครื่องดนตรี ประเภทของเครื่องดนตรี แต่คงมีสิ่งหนึ่งที่เหมือนกัน ก็คือ ชาวอินเดียจะใช้เสียงดนตรีเป็นสื่อติดต่อกับพระเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนเองเคารพ นับถืออยู่ เช่น พระพรหม พระวิษณุ พระศิวะ พระพิฆเนศ เป็นต้น

บุณ IT

นักเรียนสามารถชมและฟังการบรรเลงดนตรีอินเดีย ได้จาก <http://www.youtube.com> โดยค้นหาคำว่า ดนตรีอินเดีย

อธิบายความรู้

Explain

- ให้นักเรียนกลุ่มที่ 5 ที่ได้ศึกษา ค้นคว้า หาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับดนตรีไทยกับการประยุกต์ใช้ส่งตัวแทน 2-3 คน ออกมาอธิบายความรู้ในหัวข้อดนตรีกับการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ตามที่ได้อศึกษามาหน้าชั้นเรียน
- ให้นักเรียนดูภาพประชาสัมพันธ์การแสดงโขน จากนั้นครูถามนักเรียนว่า

- จากภาพต้องการสื่อให้เห็นถึงสิ่งใด
(แนวตอบ เชิญชวนให้ประชาชนไปชมการแสดงโขน ดุริยธรรม ซึ่งจัดโดยมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพ แสดงที่ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย ตั้งแต่วันที่ 15-31 กรกฎาคม 2554)
- ภาพนี้ใช้หลักการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร
(แนวตอบ นักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ)

มหาวิทยาลัยบางแห่งเปิดการศึกษาวิชาดนตรีถึงระดับปริญญาเอก คือ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงนับว่าในประเทศไทยได้มีการพัฒนาวิทยาการวิชาดนตรีอย่างก้าวไกล เพื่อรองรับศักยภาพทางดนตรีของเยาวชนไทยให้ก้าวไปสู่ความเป็นนักดนตรีที่มีความรู้ ความสามารถในระดับนานาชาติ นำชื่อเสียงมาสู่ตนเอง ครอบครัว และประเทศชาติต่อไป

๒.๕ ดนตรีกับการโฆษณาและประชาสัมพันธ์

การโฆษณา หมายถึง การป่าวประกาศ การบอกกล่าว การเผยแพร่ข้อมูลให้ผู้อื่นทราบ เช่น การโฆษณาสินค้า เป็นต้น ส่วนการประชาสัมพันธ์ หมายถึง การสื่อสารข้อมูลต่างๆ ให้รับรู้และเข้าใจถูกต้องตรงกัน การใช้ดนตรีในการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ของไทยปรากฏหลักฐานมาตั้งแต่สมัยอยุธยา เรียกว่า “ตีฆ้องร้องป่าว” เพื่อบอกข่าวและข้อมูลสำคัญของทางราชการ โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลใช้ไม้ท่อนตีฆ้องขนาดเล็กที่เรียกว่า “ฆ้องกระแต” และเมื่อประชาชนได้ยินเสียงก็จะมารวมตัวกันเพื่อรับฟังข่าวนั้น สำหรับในภาคใต้มีเพลงพื้นบ้านประเภทหนึ่งเรียกว่า “เพลงบอก” ศิลปินที่ร้องเพลงบอกมีแม่เพลงและลูกคู่ พร้อมฉิ่งตีให้จังหวะ ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ข่าวคราวของทางราชการ หรือกิจกรรมและงานเทศกาลต่างๆ ที่ต้องการบอกเล่าให้ประชาชนได้ทราบ

ในปัจจุบันเมื่อระบบเทคโนโลยีด้านการสื่อสารเจริญก้าวหน้า ทั้งการกระจายเสียงทางวิทยุ การแพร่ภาพทางสถานีโทรทัศน์และรายการผ่านระบบอินเทอร์เน็ต รายการโฆษณาและประชาสัมพันธ์เรื่องราวต่างๆ รวมทั้งการซื้อขายสินค้าและบริการต่างๆ มีการแข่งขันกันสูงมาก เพื่อเพิ่มยอดขาย หรือนำความสำเร็จมาสู่กิจการต่างๆ การโฆษณาและประชาสัมพันธ์จึงได้มีการเลือกสรรดนตรีและบทเพลงที่มีความโดดเด่น น่าสนใจ เพื่อสร้างความสนใจแก่ผู้บริโภค นอกจากนี้ ตามสถานที่ต่างๆ เช่น สถานีรถไฟ ห้างสรรพสินค้า โรงแรม สถานที่บริการต่างๆ เป็นต้น ได้มีการนำดนตรีและบทเพลงมาใช้เป็นเครื่องจูงใจผู้คน ซึ่งมีทั้งที่ทำนองสั้นๆ หรือใช้เสียงเพลงสร้างบรรยากาศให้ผู้ฟังเกิดความสนใจและมีความสุขไปพร้อมๆ กัน

๑๐

บูรณาการ

เศรษฐกิจพอเพียง

ดนตรีไทย เป็นสิ่งที่นิยมนำมาใช้ในกิจกรรมที่เกี่ยวกับความเชื่อ ศาสนา ฯลฯ นอกจากนี้ ยังนำดนตรีมาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมต่างๆ มากมายตามความเหมาะสมของกิจกรรมนั้นๆ และเพื่อเป็นการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับดนตรีไทยกับการประยุกต์ใช้ ครูให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายในหัวข้อ “ดนตรีไทยกับการประยุกต์ใช้” ในประเด็นต่างๆ ที่น่าสนใจ โดยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นประกอบว่าในการดำเนินชีวิตปัจจุบัน ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีส่วนสำคัญต่อดนตรีอย่างไร จากนั้นครูชี้แนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับดนตรีไทยว่า มีแนวคิดสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตซึ่งจะเห็นได้จากบทเพลงต่างๆ ที่แสดงให้เห็นวิถีชีวิตในแง่มุมต่างๆ

บูรณาการเชื่อมโยงสาระ

จากการศึกษาเกี่ยวกับดนตรีกับการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ สามารถเชื่อมโยงกับการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ในเรื่องเทคโนโลยี กล่าวคือ เนื่องจากในปัจจุบันระบบเทคโนโลยีด้านการสื่อสารมีความเจริญก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น ทั้งการกระจายเสียงทางวิทยุ การแพร่ภาพทางโทรทัศน์และรายการผ่านระบบอินเทอร์เน็ต การโฆษณาและประชาสัมพันธ์เรื่องราวต่างๆ รวมทั้งการซื้อขายสินค้าและการบริการก็มีการแข่งขันกันสูงขึ้น จึงมีการเลือกสรรดนตรีและบทเพลงนำมาใช้เพื่อการประชาสัมพันธ์เพิ่มมากขึ้น ผ่านทางเทคโนโลยีที่ทันสมัยและมีเครือข่ายเชื่อมโยงกันทั่วโลก ผู้ชม ผู้ฟัง สามารถเสพความสุขทางดนตรีได้ด้วยตนเองทุกที่ ทุกเวลา